

hatósági határt adó módszerével dr. Papp Tivadar függesztett vonszolás esetében 30% újulatkárosítást regisztrált az LKT 41⁰/₀-os, az MTZ 57⁰/₀-os és a *Timberjack* 60⁰/₀-os újulatkárosításával szemben. Törzskárosítása miatt azonban szálaló vágásban nem alkalmazható.

Összefoglalva tehát, a KSK—16 gépet a magas üzemóráköltség és a magas beruházási igény miatt csak a szélsőséges terepviszonyokkal rendelkező tarvágásokban és tarvágásos felújítóvágásokban célszerű alkalmazni, ahonnan más módon nem oldható meg a méretes anyag értékvesztés nélküli kiszállítása.

ERDEINK ÁLLAPOTA ÉS A KITERMELHETŐ FATÖMEG

Lehet, hogy az erdők éve „tiszteletére”, de az is, hogy egyéb okok miatt, az elmúlt évben a szakajtóban is, a napilapok hasábjain is megszapordtak az erdőkkel, azon belül is elsősorban az élőfakészlet és a növedék alakulásával, valamint a kitermelhető fatömeg mennyiségével kapcsolatos írások. Alapelvnek tekintem (amit egyébként jogszabályok is tartalmaznak) azt az elvet, hogy bizonyos alapszabályok és korlátozások betartása mellett mindenki arról ír, amiről akar és abban a lapban, amelyik azt hajlandó leközzölni. Ezért annak a híve vagyok, hogy a szakmai vitáknak elsősorban a szakajtóban kell lefolyniok. Ha szűk szakmai körre tartozó viták a napilapokban vagy nem szakfolyóiratban zajlanak le, elsősorban a szakmának ártnak. Ezért a szakmát érintő, erősen vitatható cikkeknek is helyt adnék. Ha szaklapunk ezt az utat követné, az erősen vitatható írások nem a szakmát járatnák le, hanem azok szerzőit. Szakmai körökben magukat tennék esetleg nevétségessé. Ellenkező esetben a szakma válik azzá és az író szerez (lehet, hogy kétes értékű) dicsőséget.

Ezért nagy rokonszenvvel üdvözöltem azt a sok szakmai közleményt, ami az utóbbi néhány hónapban lapunk hasábjain megjelent. Ezek közül ugyan kevés volt a vitaközlő, de annál több az, ami erősen vitatható. Figyelmemet elsősorban az élőfakészlet, a növedék és a kitermelhető fatömeeggel kapcsolatos írások ragadták meg. Közülük mindenképp dr. Csontos Gyula (1985. 3. sz.), dr. Sali Emil (8. szám) és dr. Solymos Rezső (9. szám) írásaiból indulok ki.

Az általam vitatott adatok, megállapítások és következtetések ismertetése és megcáfolása előtt leszögezek néhány alapelvet, amely — véleményem szerint — nem vitatható, vagy amelyeket senki, illetve csak kevesen vitatnak és ismertetem a legfontosabb adatokat.

Az erdőterület

Hazánkban az erdőgazdálkodás kulcsfontosságú adatai közül a legpontosabb és a legkevésbé vitatott az erdőterület. Az 1920-tól 1985-ig eltelt 65 év adatainak alapos átvizsgálása után megállapítható, hogy az adatok százszázalékosnak, tehát abszolút pontosnak tekinthetők. Bizonyos félreértések elkerülése végett mégis meg kell jelezni, hogy

— az 1939—44 közötti statisztikai adatok az ország akkori (jelenlegnél jóval nagyobb) területére vonatkoznak, amelyekből azonban a hazánk mai területére érvényes adatok szinte teljes biztonsággal kiszámíthatók;

— az egy-egy évre vonatkozó különböző statisztikai adatok közötti különbségek abból adódnak, hogy egyes szervek (bizonyos esetekben) az adatokat az év elejére, mások (pl. a földnyilvántartás és az erdőrendezés) az év bizonyos hónapjainak végére, ismét mások az év végére adták meg, amelyek éppen ezért mindig kiegyenlítődték;

— az erdőrendezés az erdőtervek készítése során nemcsak az erdőtörvény szerinti erdőterületeket veszi nyilvántartásba, hanem azokat az erdőhöz (vagy inkább az erdőgazdasághoz) tartozó egyéb területeket is (szántó, udvar, házhely, farakodó, stb.), amelyek valóban nem erdők, s emiatt az állami földnyilvántartás és (az azzal összhangban lévő) hivatalos statisztika általában 80—100 ezer hektárral kevesebb erdőterületet tart nyilván mint az erdőrendezés. Ezek közül kisebb gondot csupán az utóbbi okoz, ezért ehhez még célszerű hozzáfűzni a következőket.

Az elmúlt 20 év adatai alapján megállapítható, hogy az eltérés az utóbbi években 80—100 ezer hektár, vagyis az ország területének 1%-a. Ezért fordul gyakran elő, hogy ugyanabban az időpontban (pl. 1984-ben) az egyik helyen 17, a másikon 18 százalékos erdőszültségről olvashatunk. Jó lenne ezt az eltérést megszüntetni, de ha ez nem lehetséges, nem követünk el nagy hibát, ha a napi sajtóban vagy az erdészeti ismeretterjesztésben (elsősorban a laikus nagyközönség felé) a nagyobb számot mondjuk. Ez ugyanis — ha az erdőn kívüli fásításokat, valamint a parkok és egyéb élőfagyűjtemények (arborétumok) területét is figyelembe vesszük — tulajdonképpen helyes szám. A valóságban ugyanis az erdőszültségre ezek a területek is beszámíthatók, hiszen erdei fákkal borítottak, előbb-utóbb fatömeget is adnak, s végül mert területük majdnem eléri az ország területének egy százalékát. Az 1984. évi statisztika például 1 millió 640 ezer hektár erdőterületet tart nyilván, ami 17,6%-os, az állami erdőrendezés 95 ezer hektárral többet, 1 millió 735 ezer hektárt, ami 18,6%-os erdőszültségnek felel meg. Az eltérés 95 ezer hektár, valamivel több mint egy százalék. Egy kis nagyvonalúsággal mondhatjuk tehát, hogy az erdőrendezés annyival több területet tekint „erdőnek” mint amennyi valóságban az, amennyit éppen az erdő-törvény előírásai miatt nem tekinthet annak abból, ami valójában erdőjellegű terület.

A szakemberek számára készült írásokban, kimutatásokban, táblázatokban, statisztikákban azonban célszerű mindkét adatot közölni. Külön ügyelni kell arra, hogy ha olyan időszakot (pl. a felszabadulás előtt) hasonlítunk össze egy későbbi időszakkal, amikor a kettősség még nem volt meg, homogén adatokkal dolgozzunk, mert itt 1% „tévedés” az erdőterületnek már 5%-át teszi ki és ez pl. az új erdők telepítésénél 10—20 esztendő munkájával egyenértékű. Ekkora területet pedig már nem lehet nagyvonalúan kezelni. Ugyanez vonatkozik azokra az esetekre, amikor a hektáronkénti fatömeget, növedéket és más, területhez kötött adatokat számolunk vagy mutatunk ki.

Meg kell végül jegyezni, hogy ahol az egymást követő évek között „hihetetlennek” tűnő ingadozás (általában emelkedés) van, annak oka mindig „értelmezési” jellegű. Például voltak évek, amikor erdőtelepítés céljából nagy területeket vontak ki a mezőgazdasági művelésből, de több év erdőtelepítésre kijelölt területeit egyszerre tették át a erdőművelési ágba. Ilyen volt az az év is, amikor az addigi több tízezer hektár fásításként kezelt cellulóznyárást „erdővé nyilvánították”. Itt kell felhívni a figyelmet arra is, hogy éppen ezért az évenkénti erdőterület-gyarapodás a valóságban jóval egyenletesebb volt, mint a statisztikai. Egyes szakíróknál az is előfordult, hogy csupán a statisztikailag kimutatott erdőtelepítést ismerik el erdőterület-gyarapodásnak. Ezzel szemben a valóságban az erdőterületet a korábbi erdőterületek csökkenése és az új erdőtelepítések egyenlege emeli vagy csökkenti. A következőkben (elsősorban mert az ötvenes évek előtt csak ez létezett) a hivatalos állami földnyilvántartás területadatait ismertetem.

Az 1. táblázatból látható, hogy a két világháború között az erdőterület gyakorlatilag nem változott, mivel az évi emelkedés még az egyezer hektárt sem érte el, 25 év alatt csupán 18 ezer hektárral, összesen 0,2 százalékkal emelkedett. A felszabadulás után évente átlag 13 300, összesen 534 ezer ha új erdőt telepítettünk, ami 5,7%-kal emelte az erdőszültséget.

1. táblázat

Erdőterület-adatok				
Év	ezer ha	%	évenkénti változás	
			ezer ha	%
1920	1098	11,8		
1925	1091	11,7	- 1,4	—
1930	1096	11,8	+ 1,0	—
1935	1099	11,8	+ 0,6	—
1940	1109	11,9	+ 2,0	—
1945	1116	12,0	+ 1,4	—
1950	1166	12,5	+ 10,0	+ 0,1
1955	1257	13,5	+ 18,2	+ 0,2
1960	1306	14,0	+ 9,8	+ 0,1
1965	1422	15,2	+ 23,2	+ 0,2
1970	1471	15,8	+ 9,8	+ 0,1
1975	1511	16,2	+ 8,0	+ 0,1
1980	1599	17,2	+ 17,6	+ 0,2
1985	1650	17,7	+ 10,2	+ 0,1

Az első világháborútól napjainkig az erdőszűlség 5,9%-kal, az erdőterület 552 ezer hektárral, évi átlagban 7400 hektárral emelkedett. Az erdőterület-emelkedés valamivel több mint ötven százalékos, döntően a felszabadulás utáni erdőtelepítések eredménye. Előzetes — és nagyon valószínű — számítások szerint 1990-re az erdőterület 1700 ezer hektár körülire fog emelkedni, ami több mint 18%-os erdőszűlségnek felel majd meg. Ezzel egyébként elérjük azt, hogy az első világháború utánihoz képest az erdőszűlség több mint 6%-kal, az erdőterület pedig kerekén 600 ezer hektárral emelkedik.

A kitermelt fatömeg

Logikailag ezt később kellene ismertetni, de — ha kissé hihetetlennek tűnik is — ez a második adatsor, amit teljesértékűnek vehetünk, mivel áttanulmányozva a statisztikát és az ezzel kapcsolatos szakirodalmat megállapítható, hogy azt gyakorlatilag senki sem vitatja. Ez a magyar statisztikai rendszer és az erdőfelügyeleti munka korrektségét, pontosságát, lelkiismeretességét is alátámasztja. A különböző adatsorok szinte teljesen egybeesnek, ahol kisebb — elhanyagolható eltérések vannak — egyrészt a földalatti (tuskó, gyökér) fatömegre vezethető vissza, amit nem mindig vettek figyelembe. Ezért is, de elsősorban az élőfakészlettel való összehasonlítás lehetősége miatt, a következőkben az összes földfeletti bruttó fatömeget vettem számba. Az eltérések másik oka az, hogy bizonyos években a kitermelt fatömegbe beleszámították az „egyéb”, zömében fásításokból származó fatömeget is, aminek mennyisége szintén jelentéktelen. A földalatti és az erdőn kívüli fásításokból származó fatömeg mennyisége az erdőkből kitermelt összes földfeletti bruttó fatömeghez viszonyítva elhanyagolható és a kerekítések miatt az eltérés gyakorlatilag nem is vehető észre.

2. táblázat

Kitermelt fatömeg

ezer m³

Év	időszaki	halmozva	évi átlag
1920-ban	3 900	3 900	3900
1921—1925	14 000	17 900	2800
1926—1930	14 500	32 400	2900
1931—1935	22 100	54 500	4400
1936—1940	20 600	75 100	4100
1941—1944	18 900	94 000	4700
1920—1944	—	94 000	3800
1945—1950	24 200	24 200	4000
1951—1955	16 700	40 900	3300
1956—1960	17 600	58 500	3500
1961—1965	21 900	80 400	4400
1966—1970	26 400	106 800	5100
1971—1975	33 000	139 800	6600
1976—1980	36 000	175 800	7200
1981—1984	31 800	207 600	8000
1985 (várható)	8 400	216 000	8400
1945—1985	—	216 000	5200
1920—1985	—	310 000	4700

Az élőfakészlet

Sajnos, az élőfakészletről már korántsem mondható el az, ami az erdőterületről vagy a kitermelt fatömegekről. Az erdőterület után az élőfakészlet az egyik legfontosabb erdőgazdaságpolitikai adat, amitől nagyban függ az évente kitermelhető fatömeg, nem is beszélve arról, hogy az erdők élőfakészlete része az erdővagyonnak, az (újratermelhető) természeti erőforrásoknak, a biomasszájának és a nemzeti vagyonnak. Ha pedig ennek mennyisége bizonytalan, akkor sem az értékét nem lehet megállapítani, sem pedig a többiekhez való viszonyát, illetve az abban való részesedését. Igaz azonban az is,

hogy az élőkészleten belül az évente (aktuálisan) kitermelhető fatömeg elsősorban a korosztályok megosztásától, még pontosabban a vágásra érett állományok mennyiségétől függ.

Lapunk terjedelmének korlátai miatt nem kívánom az ezzel kapcsolatos viták részleteit megismételni, ezek olvasóink előtt egyébként is ismeretesek, de egyértelműen leszögezem, hogy a lapunk hasábjain megjelent, ezzel kapcsolatos adatok nem felelnek meg a valóságnak és nem szolgálják sem az országot, sem az erdőgazdaság érdekeit. Mindenekelőtt azokra az adatokra és megállapításokra hivatkozom, amelyeket a lapunk 1985. évi 3., 8. és 9. számában a már említett szakírók közreadtak. Mivel az említett szerzők élőkészlet adatai többé-kevésbé egybeesnek, ezeket szerzőnként feleslegesnek tartom megismételni, de állításomat az egyesület bármilyen fóruma előtt részletes számításokkal alátámasztva bármikor kész vagyok bebizonyítani.

Megnevezett kollégáim szerint 1945-ben erdeink élőkészlete 110—115 millió m³ között, átlagosan tehát 113 millió m³ volt. Egybehangzó állításaik szerint 1984 elején ugyanez 269—270 millió m³-t tett ki, amit ha (az általuk feltüntetett növekedési ütemet véve alapul) átszámítunk, 1985 végére 280 millió m³ élőkészletet kapunk. Ezek alapján negyvenegy esztendő alatt 167 millió m³ növedéket takarítottunk meg, ami évente átlag 4,1 millió m³-nek felel meg. Ellenőrizzük le a számítást:

Kitermeltünk 40 év alatt	208 millió m ³ fát
kitermeltünk 1985-ben kb.	8 millió m ³ fát
lesz 1985 végén	280 millió m ³ fánk.

Rendelkezésünkre állt összesen	496 millió m ³ fatömeg.
--------------------------------	------------------------------------

Ez úgy keletkezett, hogy örököltünk 1945-ben megtermeltünk	113 millió m ³ fát
	383 millió m ³ fát

Rendelkezésünkre állt összesen	496 millió m ³ fatömeg.
--------------------------------	------------------------------------

Ezek szerint a felszabadulás óta eltelt időszak minden esztendejében 9 millió 300 ezer m³ növedék keletkezett (amiből 4,1 millió m³-t megtakarítottunk, 5,2 millió m³-t kitermeltünk). Ha tehát a legillusztrisabb szakírónk által többszörösen állított és „bebizonyított” 1945-ös 2,5—3,0 millió m³-es fanövedéket abban az egyenletes ütemben emeljük fel az évi átlagos 9,3 millióra, ahogyan az erdőterület emelkedett és a korszerű erdőművelési eljárásokat bevezettük napjainkban az évi növedéknek 20 millió m³ körül kellene lennie.

Ezt a fantasztikus évi növedéket természetesen nem lehetett megtermelni. Az erdőrendezés egykori vezetője (sajnos) utolsó írásában ezt egyértelműen megállapítja. Kiutat azonban csak úgy talál, ha az eddig mindenki által állított és elhitt 1945-ben valószínűsíthető 110—115 millió m³-re becsült élőkészletet felemeli 165 millióra.

Az erdőrendezés mai vezetője lényegében ugyanezt javasolja egy 154-es szorzó alkalmazásával. A szorzást visszamenőleg 1965-ig el is végezte. Én tovább mentem (visszafelé az időben) 1945-ig és nem nehéz művelet (115×154) elvégzése után azt kaptam, hogy 1945-ben nem 110—115, hanem 177 millió m³ élőkészletünk lehetett. Igaz, hogy dr. Csontos Gyula idézett írásában ezt a szorzót elsősorban a folyónövedékre vonatkoztatja, de írása végén ezt írja: „Mindebből következik, hogy a tényleges folyónövedék nagyobb volt, így az élőkészletnek is a számítottnál többnek kellett lennie.” (Ebben egyébként igaza van.)

Végeredményben szinte teljesen mindegy, hogy 150—165 vagy 177 millió m³-t veszünk alapul, s az is, hogy ezt a rossz dendrometriai táblákra fogjuk, vagy valami másra, ebből az következik, hogy amit az örökölt erdőkről negyven éven át állítottunk, az nem igaz.

Ha ezeket az „adatokat” elfogadjuk, nem leromlott állapotban lévő, zömében rontott sarjerdőket örököltünk kedvezőtlen fajösszetételben és korosztályokban évtizedes felújítási hátralékkal, hanem olyan kiváló állományokat, amelyeknek szinte minden lényeges mutatója (korosztály-összetétel; hektáronkénti fatömeg, növedék, élőkészlet) olyan volt, mint most, vagy annál jobb. Ha a fenti következtetések igazak, akkor a két világháború között bővített újratermelés folyt nagyarányú, ki nem termelt növedékekkel, amelyet az elmúlt évtizedekben „éltünk fel”. Ebben az esetben a felszabadulás utáni erdőgazdálkodás egyetlen pozitív vonása a nagyarányú erdőtelepítés lenne.

A fentieket természetesen nem én állítom, ezek matematikailag következnek az „Az Erdő” hasábjain az elmúlt hónapokban megjelent közleményekből! (Megjegyzem még, hogy a fenti szerzők írásában egy sor belső ellentmondás is van.)

Mi tehát a megoldás? Hol van a hiba? Ezt az ellentmondást — véleményem szerint — kétféleképpen lehet feloldani:

- Minden valószínűség szerint az élőfakészlet múltbeli alakulásával kapcsolatban eddig megjelent adatokat lényegesen felfelé kell kerekíteni. Ennek okát nem részletezem, mert az írásom elején idézett cikkeiben, elsősorban dr. Sali Emil írásában ez részletesen szerepel.
- Most nincs meg az erdőben az az élőfakészlet, amely az erdőtervekben szerepel, illetve amelyeket a lap hasábjain az illetékes szakemberek publikáltak.

Véleményem szerint a 40, illetve 60 esztendővel ezelőtti élőfakészlet adatokat valamelyest felfelé, a jelenlegieket pedig néhány tízmillió m^3 -rel lefelé kell kerekíteni ahhoz, hogy ezek az ellentmondások feloldódjanak.

A növedék

Ezek után vitatom azt a több évtizedes gyakorlatot, amely az átlagnövedék helyett a *folyónövedékből* csinált „sztárt”, elsősorban ezt tette a kitermelhető fatömeg megállapításának alapjául. A folyónövedék egyrészt jóval nehezebben mérhető, ezért bizonytalan és állandóan változó tényező, másrészt csak szabályos korosztályviszonyok és még szabályosabb gazdálkodás esetében lehet a kitermelhető fatömeg alapja.

Sokkal könnyebben mérhető, ellenőrizhető és meghatározható az átlagnövedék. Az átlagnövedék ezen kívül biztonságosan kitermelhető, ami (különösen a mi korosztályviszonyaink mellett) soha nem vezethet rablógazdálkodáshoz. Az átlagnövedék fogalmát a laikusnak is meg lehet magyarázni. *A kitermelhető fatömeg mennyiségének megállapításakor nem a folyónövedékből, hanem az átlagnövedékből kellene kiindulni.* A mi korosztályviszonyaink mellett a folyónövedék és az átlagnövedék különbségét nem szabad kitermelni, ez kell, hogy szolgálja a bővített újratermelést, ezért egy részét tartalékolni kell. Az elmúlt időszak nagy része alatt így is történt.

Az élőfakészlethez hasonlóan — de kisebb mértékben — túlzott az erdők folyónövedékének kimutatott mennyisége is. Az, az említett szerzők által ismertetett évi 11 millió m^3 helyett csak 9 millió m^3 körül lehet és ennél is alacsonyabb az évi átlagnövedék. Ennek mennyisége az említett cikkek adatai alapján 7 millió m^3 körül van.

A kitermelhető fatömeg

A kitermelhető fatömeg megállapításának egyik fontos, de nem a legfontosabb tényezője az *előfakészlet*, a másik pedig a *növedék* és a *vágásérett állományok* fatömege. Erősen vitatható azonban a rablógazdálkodás szakmai körökben elterjedt magyarázata is, ami sok esetben — egyesek szerint — alig több mint a *túltermelés*. Sok idős és kevés fiatal állomány esetében (ami sajnos nálunk nem általános) még az is előfordulhat, hogy átmenetileg túltermelés van (vagyis a folyónövedéknél nagyobb átlagnövedéket termelünk ki) és még sincs rablógazdálkodás. Ennek a fordítottja is fennállhat, vagyis az a helyzet, amikor a növedék egy részét nem termeljük ki és mégis rablógazdálkodunk. Ilyen esetek lehetnek például, ha

- a vastag erdők aránya állandóan fogy, a vékonyé pedig növekszik,
- az értékes fafajok aránya csökken, az értékteleneké növekszik,
- a véderdőkben keletkezett fatömeget a gazdasági erdőben termeljük ki,
- a településekhez közeli állományok aránya fogy, a távoliaké növekszik,
- túlgyértjük az állományokat,
- szaporodik a sarjerdők aránya,
- nem végezzük el az erdőfelújításokat,
- az apadék elfogadhatatlanul magas bányadot ér el, stb.

Mindezek után leszögezem, hogy véleményem szerint erdeinkben jelenleg nincs túlhasználat és rablógazdálkodás, sőt bővített újratermelés folyik, de nyugtalanító jelenségek már vannak. Az elmúlt években elértük a kitermelhető fatömeg felső határát, ami káros következmények nélkül egyelőre tovább nem emelhető. Az évtized végéig az évente kitermelhető bruttó fatömeget maximálisan évi 8 millió m^3 körüli mennyiségben kellene megállapítani.

Rakoczay Zoltán

Megjegyzések

Rakonczay Zoltán: „Erdeink állapota és a kitermelhető fatömeg” című cikkhez.

Az utóbbi időben valóban többet foglalkozunk erdeink adataival, összehasonlítjuk az eltérő időpontú és szerkezetű adatokat, az eltérő szerkezetű adatokból következtetéseket vonunk le, egyes adatokat elhiszünk, másokban kételkedünk. Mivel az adatok zömét az erdőrendezés szolgálta, így az adatok körüli viták középpontjában is az erdőrendezés áll. Néhány gondolattal — nem számszerű bizonyítással vagy levezetéssel — szeretném a mai erdőrendezési adatok helyességét, pontosságát, elfogadhatóságát magyarázni, a félreértéseket tisztázni.

A *erdőterület* adatokat ma sem lehet „százszázalékosnak, tehát abszolút pontosnak” tekinteni, mert mai erdőterveink egy része is tartalmazza — egyre csökkenő mértékben — az erdőtelepítésre kijelölt területeket, amelyek a valóságban még nem erdők. Mértékét 1981-ben 40 ezer ha becsültük, azóta ez jelentősen csökkent (telepítés, törés). Rakonczay Zoltán többször hivatkozik az erdőrendezés erdőterület nyilvántartására. Ezek értelmezésében állandóak a sajnálatos félreértések, sok esetben mi magunk is helytelenül fejezzük ki magunkat.

Az 1981. évi „Magyarország erdőállományainak főbb adatai” című kiadványunk „magyarázat a táblázatokhoz” leírja a területek értelmezését (erdőgazdálkodás alá vont; összes erdőterület; faállománnyal borított terület; stb.). Az 1., 12. táblázatban is látható az erdő és az egyéb üzemtervezett részek elkülönülése. Sajnos az 1., 11. táblázatban, bár a cím „Erdőgazdálkodás alá vont...”, a táblázatban „összes erdőterület” megnevezés szerepel. A cím és felirat ellentmondása feltétlenül zavaró, de a további táblákban már helyesek a megnevezések.

Figyelmesebben felhasználva az adatokat *nincs lényeges eltérés az állami földnyilvántartás és hivatalos statisztika, valamint az erdőrendezés adatai között!* (de egyik sem abszolút pontos)

1981. I. 1-én

erdő 1590 eha egyéb ter. 105 eha összes üzemtervezett 1695 eha

1984. I. 1-én

erdő 1626 eha egyéb ter. 107 eha összes üzemtervezett 1733 eha

1985. I. 1-én

erdő 1631 eha egyéb ter. 110 eha összes üzemtervezett 1741 eha

Javasolom, hogy ne mindkét adatot szerepeltessük, hanem mindenütt és mindenkor az *erdő adatait*. Így egyértelműek és helyesek az egy ha-ra vonatkoztatott adatok, egyéb idősoros, vagy nemzetközi összehasonlító adatok.

A *kitermelt fatérfogat* megállapításának mai rendszerét és módszerét én is teljes értékűnek tartom, de azzal a fenntartással, hogy az adatok alapja a gazdálkodók bejelentése, és a bruttóítás becslése alapszik. Tehát eltérés lehetséges, de ez a továbbiakban felsorolt eltérésekkel együtt jelentősen nem befolyásolja a későbbi összehasonlítást. Itt kívánom megjegyezni, hogy több mint 10 éve vizsgáljuk az üzemtervi előírás és teljesítés viszonyát és minden vizsgálat azt állapította meg, hogy az eltérés a megengedett határon belül mozog. (Általában 3—6%-kal több a kitermelt fatérfogat, mint az erdőterv adott évre növedékesített tervelőírása.) Tehát a *véghasználatra bevezetett fakészlet jó!*

A *kitermelhető fatérfogat* meghatározásának mai rendszerében a vágásérettség, a növedék és az átlagos véghasználati terület a meghatározó. Mértékét nem, vagy alig befolyásolja az élőkészlet. Az élőkészlet erdőgazdaságpolitikai jelentősége nagy, így a valós érték megállapítását kiemelten fontosnak tartom én is. Nagyon hasznosnak tartanék egy ilyen vitát, de az ne csak számításokra terjedjen ki, hanem bizonyítsa be a *küinduló adatok megbízhatóságát!*

A cikkben közölt levezetés eredménye helyes, ha az 1946-os adatot *hiszem el*. Akkor most 40—50 millióval kevesebb a számított élőkészlet. Ha az 1984-es adatot *hiszem el* és abból indulok ki, akkor ugyanezen levezetés szerint 1946-ban volt 40—50 millió m³-rel több. (A kör bezárult, a bizonyítás nem meggyőző, a vita a hiszem—nem hiszem köré szűkül.) Én az 1946-os adatok *helyességét bizonyítani nem tudom*. Számításokat többen végeztek. De nem a cikkben említett kollégák szerint, hanem az 1946-os erdőleltár volt 113 millió m³. *Dr. Csontos Gyula* meg sem említi az 1946-os erdőleltárt, *dr. Sali Emil* meg éppen korrigálja. Egyik szerző sem állít ilyen mértékű növedék megtakarítást. Legutóbb *dr. Király László* professzor levezetését olvastam, megalapozottnak, elfogadhatónak tartom. (ERTI, Tájékoztató jelentés az erdővagyon, a gazdálkodás, a fatermelés és a fahasznosítás néhány kérdéséről 1986. Tervezet.) Miért nem hiszek az 1946. évi erdőleltár helyességében?

- „mert a háborús események következtében a régi üzemtervek sok esetben elpusztultak . . . nem voltak megtalálhatók”.
- „Mert az itt-ott megtalált üzemtervek adatai sok esetben már régen elavultak, nem egy esetben hamisnak bizonyultak”. (Csabán I.: Erdőrendezésünk fejlődése . . . Az Erdő 1955. 4.) *Tehát a régi üzemtervekre nem lehetett alapozni.*
- Az erdőleltár csak „az egyes erdőgondnokságok kerületéhez tartozó állami tulajdonú és állami kezelésben lévő erdőre vonatkozólag” készült. *Ez hány%-a volt az akkori összes erdőnek?*
- Az 1946. évi ún. „Erdőleltár” ún. adatgyűjtő lapon *megközelítő pontossággal* tárgyalta az adatokat. Térképalap 1 : 75 000, a felvételt az erdőgondnokságok végezték.
- Úgyancsak idézet Csabántól: „Az erdőleltár adatai területi vonatkozásban, de *főként élőfakészlet* és annak vágásérettiségi viszonyai tekintetében csak *tájékoztató jellegűnek bizonyultak és még 1946-ban felmerült a MALERD Erdőrendezési Osztályán az az elngondolás, hogy szükséges lenne az „Erdőleltár” megközelítő adatai helyett pontosabb adatszolgáltatásról gondoskodni*”.
- „*Nelkülözi még az erdőrendezés, a korszerű, a hazai viszonyainknak megfelelő fatömegtáblákat és egyes fafajokra vonatkozó fatermelési táblákat, . . .*” *Tehát azokban sem bíztak már 1955-ben. Végeredményben, ha 1946-ban nem elégítette ki a szakembereket az adatok megbízhatósága, akkor miért hiszünk benne most?*

Végül még egy kérdés. Igaz-e amit az örökölt erdőkről 40 éven át állítottunk? Szerintem nem mindenben igaz. Az ötvenes években divat volt mindent lebecsülni, ami a korábbi rezsimben volt. Ezt tettük az erdővel is. Magam is nagyon sok kiválóan kezelt, volt kincstári, uradalmi, ill. közbiztonsági erdőt kezeltem. (Természetesen voltak elhanyagolt erdők is.) Ha a korosztályviszonyok olyan rosszak voltak, miből termeltük ki vég-használataink zömét? Miből lettek a most 40—50 évesnél idősebb szép tölgyesek, bükköseink, zalai fenyveseink. Ha elfogadjuk azt, hogy erdeink minősége nem volt annyira gyenge, ahogy állították, akkor a „hihetetlen” mértékű fejlődés „elismerhető” fejlődéssé mérséklődik.

Hol a hiba? Véleményem szerint a nagyobb hiba az 1946-os adatban van. Nem a múltból, a mából kell kiindulni. Nem hihető, hogy az elmúlt évtizedek fatermelési kutatása mind rossz, nem hihető, hogy a mai erdőbecslési módszerek, műszerek pontatlanabbak, mint az 1946. évi egyszerű-gyors felmérés. És még sorolhatnám az elvi indoklásokat.

Mi tehát a megoldás? Ha feltétlenül szükséges a közvetlen bizonyítás, akkor el kell rendelni a mintavételes ellenőrzést és hitelesíteni kell. De ha elismerjük, hogy a mai erdőrendezőink felkészült szakemberek, munkájukat lelkiismeretesen látják el, erdőrendezési módszereink fejlettek (szerintem Európa élvonalába tartozóak), műszaki segédleteink megfelelőek és azt is tudomásul vesszük, hogy *erdő becslést* végzünk — melynek ismertek a pontossági határai —, el kell fogadnunk a mai adatok helyességét.

Gáspár-Hantos Géza

FŰRÉSZÜZEMEK ALAPANYAG ELLÁTÁSÁNAK SZÁMÍTÓGÉPES SZERVEZÉSE

Magyarország erdő- és fafeldolgozó gazdaságai fűrészüzemeinek döntő többsége társerdészeti alapanyagot, fűrészrönköt, kivágást stb. dolgoz fel. E saját erdészeti alapanyagot a kitermelés helyéről, vagy közbenső rakodóról darukból és szállító tehergépjárművekből álló szállító (saját vagy bérelt) szervezettel célszerű a feldolgozás helyére szállítani. A MÁV-on történő szállítás a kisebb távolságok (max. 100—120 km), valamint a többszöri átrakodás és hosszabb futási idő miatt kevésbé előnyös.

A fűrészüzemeket, mint rendeltetési helyeket az erdészeti rakodóhelyekről, mint feladóhelyekről kell rendszeresen alapanyaggal ellátni. Ezen ellátás során nem érvényesülhet a spontaneitás. A szállító szervezet központi telephelye például az egyik nagyobb feldolgozó kapacitású fűrészüzem lehet, ahonnan az irányítása történik és ahol az alapanyag mennyiségek adatai ismertek és